

УДК 811.112.2'06

СУХОМЛИН Валентина – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри літературознавства, Київський національний університет «Києво-Могилянська академія», вул. Григорія Сковороди, 2, Київ, 04655, Україна (valentyna.sukhomlyn@outlook.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2667-990X>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.15>

Бібліографічний опис статті: Сухомлин, В. (2024). Художні тропи та фігури як виразники аксіологічної модальності в сучасному німецькому політичному дискурсі: функціональний аспект. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 60, 125–132, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.15>

ХУДОЖНІ ТРОПИ ТА ФІГУРИ ЯК ВИРАЗНИКИ АКСІОЛОГІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню стилістичних засобів, зокрема художніх тропів та фігур як виразників аксіологічної модальності. Матеріалом проведеної розвідки стали аналітичні статті публіцистичного стилю, вибрані з онлайн-видань німецьких журналів «Stern» та «Spiegel». Мета статті впливає з її теми й полягає в якісному та кількісному аналізі визначених стилістичних засобів та обґрунтуванню результатів дослідження. Методом суцільного добору відібрано та проаналізовано 20 семантико-структурних єдностей, що становлять одне тематичне ціле. Цю кількість вважаємо достатньою для такого формату дослідження. Можлива допустима похибка не впливає на достовірність результатів. Для досягнення поставленої мети використано й інші методи наукового дослідження, зокрема: аналітичний метод, на основі якого вивчено наукові джерела з застосуванням аналізу та систематизації; метод теоретичного аналізу, який сприяв обґрунтуванню наукових положень і формулюванню висновків.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у виборі рубрики публіцистичних статей, а також якісного й кількісного аналізу отриманих результатів.

У статті проведено ланцюжковий аналіз аксіологічної модальності як різновиду суб'єктивної модальності, художніх тропів і фігур як засобів вираження цієї мовної категорії, прокоментовано вибір їх авторами статей. За отриманими результатами зроблено висновок, що функційний підхід визначальний у виборі мовного оформлення статей їхніми авторами, бо крізь призму цього підходу реалізуються основні завдання публіцистичного дискурсу, а саме: інформування читача, вплив на його думку, переконання, освіта та просвіта. Основними ж функціями тропів та фігур є вплив на слухача, привернення й утримання його уваги, зацікавлення змістом, надання мові образності, переконливості, вишуканості та краси. Тож зіставивши завдання публіцистичного дискурсу з функціями тропів та фігур, доходимо висновку, що за допомогою використання цих стилістичних засобів автор статті демонструє свою майстерність журналіста та формує загальну громадську думку щодо певного явища, проблеми чи події. Саме завдяки художнім тропам і фігурам автор ніби загортає цукерку в красиву обгортку, від якої залежить, наскільки успішно цукерка буде продана.

Ключові слова: аксіологічна модальність, художні тропи та фігури, функційний підхід, політичний дискурс, класична риторика, закони логіки, образність.

SUKHOMLYN Valentyna – PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Literary Studies, National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2, Hryhorii Skovoroda str., Kyiv, 04655, Ukraine (valentyna.sukhomlyn@outlook.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2667-990X>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.15>

To cite this article: Sukhomlyn, V. (2024). Hudozhni tropy ta fihury iak vyraznyky aksiolohichnoii modal'nosti u suchasnomu nimets'komu publitsystuchnomu dyskursi: funktsionalny aspekt [Artistic tropes and figures as the expressors of axiological modality in modern German political discourse: functional aspect]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 60, 125–132. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.15> [in Ukrainian].

ARTISTIC TROPES AND FIGURES AS EXPRESSORS OF AXIOLOGICAL MODALITY IN CONTEMPORARY GERMAN POLITICAL DISCOURSE: FUNCTIONAL ASPECT

Summary. The article is devoted to the study of stylistic means, namely, artistic tropes and figures that express the axiological modality. The material of the research is based on analytical articles in the journalistic style taken from the online editions of the German magazines «Stern» and «Spiegel». The purpose of the article follows from its topic and consists in a qualitative and quantitative analysis of the identified stylistic means and substantiation of the research results. The method of general sampling was used to find and analyze 20 semantic and structural unities that constitute one thematic whole. We consider the number 20 to be sufficient for this research format. The possible margin of error does not affect the reliability of the results. To achieve this goal, other research methods were used, in particular: the analytical method, which was used to study scientific sources using analysis and systematization; the method of theoretical analysis, which helped to substantiate scientific positions and formulate the conclusions drawn.

The scientific novelty of the study lies in the choice of the rubric of journalistic articles, as well as not only qualitative but also quantitative analysis of the results obtained.

The article conducts a chain analysis of the axiological modality, which is one of the varieties of the subjective modality, artistic tropes and figures as means of expressing the above-mentioned linguistic category and comments on the authors' own choice of the examples found. Based on the results obtained, it was concluded that the functional aspect has become decisive in the linguistic design of articles by their authors, since the main tasks of journalistic discourse are embodied through the prism of the functional aspect. These tasks are: informing the reader, influencing his or her opinion, persuasion, education and enlightenment. The main functions of tropes and figures of speech are to influence the listener, to attract and retain his attention, to make him interested in the content, to make the language imaginative, persuasive, sophisticated and beautiful. Therefore, having compared the tasks of journalistic discourse with the functions of tropes and figures, we come to the conclusion that by using these stylistic means, the author of an article demonstrates his or her skills as a journalist and forms a general public opinion on a particular phenomenon, problem or event. Thanks to artistic tropes and figures, the author seems to wrap a candy in a beautiful wrapper, and it is the wrapper that determines how successfully the candy will be sold.

Key words: axiological modality, artistic tropes and figures, functional aspect, political discourse, classical rhetoric, laws of logic, imagery.

Постановка проблеми. Питання модальності доволі добре представлені й досліджені в сучасному мовознавстві, проте досі актуальні. Центральними аксіологічними (двн.-гр. *axios* – цінність) модальними поняттями є «добре», «нейтрально» та «погано», тож саме ці властивості зазначеного різновиду суб'єктивної модальності й забезпе-

чують її послідовне та безперервне дослідження. У процесі розвитку, глобалізаційних та історичних подій, політичних баталій, воєнних конфліктів, культурних, ментальних змін, спортивних та технологічних взаємодій людства народжуються нові типи та види взаємодії, змінюються цінності та пріоритети людини, а отже і її ставлення до особи чи

предмета обговорення. Кожному з нас при-
таманно зіставляти всіх і все, що нас оточує,
визначати цінність та ставити оцінку суб'єк-
тові, об'єкту чи досліджуваному явищу. У під-
сумку й постає аксіологічна модальність.

**Аналіз сучасних досліджень і публі-
кацій.** Ще Платон говорив про аксіологічну
сутність краси, істини, добра, що стало
початком філософської теорії цінності. Аксі-
ологія як наука сформувалася наприкінці
XVIII – початку XIX століття, створивши
результативну основу романтичної реакції
на раціоналізм епохи Просвітництва. І. Кант,
Г. Рікерт, В. Віндельбанд, Ф. Ніцше, А. Берг-
стон, Г. Спенсер – ось лише невеликий перелік
відомих дослідників, які вивчали та визначали
теоретичні засади аксіології у філософській
думці. Наприклад, американський філософ
А. Н. Вайт відомий своїми роботами з етики
та моралі, британський філософ Дж. С. Мілл
вивчав концепцію свободи та прав людини,
а німецький філософ І. Кант став засновником
теорії моралі, яка досі впливає на результати
наукових досліджень. У царині мови аксіо-
логічна модальність впевнено залишається
однією з найбільш досліджуваних катего-
рій: від Ш. Балі, Ю. Хабермаса до А. Веж-
бицької у західному мовознавстві та О. Огуя,
А. Левицького, Т. Космеди, І. Смушинської,
В. Ткачука – у вітчизняному.

Об'єктом пропонованої роботи
є художні тропи та фігури як виразники аксі-
ологічної модальності. Цей шар мови доволі
широкий і різноманітний, адже стилістичні
засоби представлені на різних мовних рівнях
і в різних функціональних стилях, тож праці
з вивчення художніх тропів та фігур не вияв-
ляють однозначності поглядів. Проте мають
вони й спільну рису – визнання факту фігу-
ральності мови.

Дещо відмінним від традиційного є трак-
тування фігуральності й дії основних тропів,
представлені в праці «Загальна риторика» так
званої «Групи m», куди увійшли бельгійські
вчені Ж. Дюбуа, Ф. Еделін, Ж.-М. Клінкен-
берг, Ф. Менге, Ф. Пір, А. Трітон (Мацько,
2006, с. 137). Якщо традиційно поняття стилю
визначувано як відхилення від звичайного
вираження думки, то творці «Групи m» пропо-
нують трактувати його, спираючись на думку
про двоступінчасту структуру мови: якщо

є відхилення, то має бути вихідна точка –
норма. Цю норму бельгійські дослідники нази-
вають нульовим ступенем мови і позначають
її як умовну, адже немає жодного вислов-
лення, яке б не було марковане мовцем – його
творцем. Він наділяє своє висловлення мар-
куваннями на кшталт експресії, прикрас, при-
йомів передачі задоволення, розради, смутку,
відчаю, впевненості / невпевненості. Саме ці
видозміни й утворюють у концепції «Групи
m» другий ступінь мовлення.

Вітчизняні мовознавці вивчають
художні тропи та фігури теж з різних поглядів
і крізь призму різних мовознавчих дисциплін.
Так, С. Єрмоленко досліджує їх у межах сти-
лістики як розділу мовознавства й наголошує,
що мова художньої літератури протистав-
лена літературній, називає поезію найвищим
виразом художнього стилю, який завжди від-
штовхується від усталених літературних норм
(Єрмоленко, с. 1). Ф. Бацевич, О. Селіванова,
В. Жайворонок аналізують художні тропи та
фігури під кутом зору лінгвокультурології,
О. Бабелюк – лінгвосинергетики, а О. Дорош
та Е. Степанюк вивчають їх у контексті ген-
дерної лінгвістики (Селіванова, 2006).

Матеріалом пропонованої статті стали
публіцистичні матеріали політичного спряму-
вання, вміщені в онлайн-виданнях німецьких
журналів «Stern» та «Spiegel». Предмет, об'єкт
та матеріал дослідження, розглянуті у функ-
ційному аспекті, формують **актуальність**
пропонованої статті. Її **мета** – аналіз якісного
й кількісного показників художніх тропів та
фігур у визначеному виді дискурсу, а також
розгляд отриманих результатів у функційному
аспекті.

Завдання. У межах цього дослідження
поставлено такі завдання: 1) визначити струк-
турні особливості художніх тропів та фігур
визначеної тематики; 2) пояснити їхні функ-
ції; 3) провести та обґрунтувати кількісний та
якісний (позитивна – нейтральна – негативна
оцінка) склад художніх тропів і фігур, відібра-
них з онлайн-текстів публіцистичного дис-
курсу політичного спрямування.

Для досягнення окресленої мети
й розв'язання поставлених завдань викори-
стані різні методи наукового дослідження,
зокрема: аналітичний метод – для вивчення
наукових джерел із застосуванням прийомів

аналізу та систематизації; метод теоретичного аналізу – для обґрунтування наукових положень і формулювання отриманих висновків; метод суцільної вибірки – для кількісного підрахунку виділених стилістичних засобів.

Виклад основного матеріалу. Основи класичної риторики розробив ще Аристотель у своїй відомій «Риториці». Він виділив роль оратора й ратора, слухача та аудиторії, інтенцію мовця, пафос (реакцію) слухача, функційні типи мовних актів, наголосивши на важливості докомунікативного етапу, на якому оратор повинен чітко знати відповіді та три запитання: що, як та де він має говорити. Тож учення про тропи і фігури успадковане риториками і стилістами національних мов з античних часів. Від Квінтіліана, який пояснював троп як корисну видозміну значення слова, до нинішніх його тлумачень тривають суперечки про різновиди, кількість і взаємну залежність тропів. Причина цих суперечок – у багатаспектності тропів, одні з яких уживають із думкою про експресію, інші – про красу; одні ґрунтуються на прямих значеннях слів, інші – на переносних. Проте не можна заперечити того твердження Квінтіліана, що більшість із них призначені викликати естетичне враження. Тропами увиразнюють основну думку чи приховують непристойну, збагачують та прикрашають мовлення.

У тропях і фігурах виявляється творча індивідуальність автора. Завданням класичної риторики було здійснити чітку класифікацію і вичерпний опис тропів і фігур, що не було виконано основним чином через їхню мінливість і змінність культурно-історичних умов. Уведено загальний термін – троп, під яким стали розуміти слова, словосполучення й вирази, ужиті в переносному значенні, які роблять мовлення образним і виразним. У всіх тлумаченнях поняття й терміна «фігура» акцентують на її основних ознаках, як-от: певна форма але з зумисним відхиленням від норми, у якій втілена певна думка. Суть цього відхилення, за Квінтіліаном, полягає в тому, що на денотативний зміст мовних одиниць накладаються елементи виразності, посталі в результаті операцій тотожності, схожості, суміжності чи контрасту. Отже, семантична структура фігур є складною, а тропи є фактично стилістично маркованою вторинною номінацією.

Художні тропи та фігури – важливі елементи, які значною мірою визначають цінність текстів, зокрема публіцистичних. Тропи – це засоби увиразнення мови творів, реалізовані в словах, словосполученнях, подекуди навіть у реченнях. Що більше тропів у тексті, то більшої виразності він набуває. Уміле використання тропів та фігур вказує на неабияку майстерність митця, у нашому випадку журналіста. За умови правильного використання стилістичних засобів, серед яких виділяємо художні тропи та фігури, автор публіцистичного тексту виконує основні функції публіцистичного стилю, а саме: розв'язання актуальних суспільно-політичних проблем суспільства, вплив на читача (слухача), спонукання до діяльності, формування певної громадянської позиції чи зміна поглядів, донесення певних думок, переконань, ідей та теорій.

Методом суцільної вибірки ми виділили та проаналізували 20 прикладів уживання художніх тропів та фігур – виразників аксіологічної модальності. Розглянемо та проаналізуємо їх.

In den USA gilt der Techunternehmer Elon Musk als Einflüsterer des designierten Präsidenten Donald Trump, unter dem Republikaner soll Musk Co-Chef einer neuen Behörde zum Bürokratienabbau werden. / У США технологічний підприємець Ілон Маск вважається *шентуном* новообраного президента Дональда Трампа: за президентства республіканця Маск має стати співголовою нового агентства, яке має скоротити бюрократичну тяганину. У цьому мікрофрагменті виявляємо порівняння з негативною оцінкою семантикою (*Einflüsterer* – *шентун*), яка має як первинну мотивацію, детерміновану прямим значенням слова, так і вторинну, що випливає з контексту.

In britischen Medien wird seit Wochen spekuliert, dass der X-Eigentümer die Farage-Partei mit bis zu 100 Millionen US-Dollar (95 Millionen Euro) unterstützen könnte. / У британських ЗМІ вже кілька тижнів ходять чутки, що *власник X* може підтримати партію Фараджа на суму до 100 мільйонів доларів США (95 мільйонів євро). У прикладі автор статті використовує антономазію – художній троп, який полягає в заміні назви чи імені (у нашому випадку імені), вказуючи на певну істотну

особливість предмета чи особи й виражаючи в такий спосіб власне ставлення до якихось фактів чи подій, тут – негативне.

Der Schattenpräsident: Elon Mask ist nicht nur der reichste Mensch der Welt, er stieg auch innerhalb kürzester Zeit zum Einflüsterer Donald Trumps auf. Selten gab es in der Geschichte der USA eine so **unheilige** Verbindung aus Macht und Geld. / *Тіньовий президент: Ілон Маск не тільки найбагатша людина в світі, за дуже короткий проміжок часу він також став шептуном Дональда Трампа.* Рідко в історії США траплялося таке **нечестиве** поєднання влади та грошей. У прикладі спостерігаємо декілька влучних застосувань автором художніх тропів в одному реченні. Отже, маємо такий ланцюжок: *Der Schattenpräsident – Elon Mask – der reichste Mensch der Welt – Einflüsterer Donald Trumps* / *Тіньовий президент – Ілон Маск – найбагатша людина в світі – шептун Дональда Трампа*, який розглядаємо як акумуляцію, адже в ньому спостерігаємо накопичення найменувань на позначення того самого суб'єкта, а саме Ілона Маска. Варто виділити також складний іменник *Schattenpräsident* / *тіньовий президент*, який розглядаємо як іменник з негативно маркованим епітетом. Негативне забарвлення має й епітет *unheilig* / *нечестивий*.

Linda McMahon, Dr. Oz & Co: Donald Trump formt sein **(Grusel)Kabinett**: Linda McMahon soll Amerika als Bildungsministerin zur «Nummer eins bei Bildung in der Welt machen». Dabei verlief der Großteil von McMahons beruflichem Werdegang fernab des Bildungswesens. / *Лінда. МакМахон, Dr. Oz & Co: Дональд Трамп формує свій (страшний) кабінет міністрів.* Лінда МакМехон на посаді міністра освіти повинна була зробити Америку «номером один в освіті у світі». Однак більша частина професійної кар'єри МакМехон пройшла далеко від освітнього сектору. У прикладі маємо вживання оцінного епітета: кабінет міністрів Дональда Трампа характеризується як *страшний, жахливий (Grusel)*. У прикладі фіксуємо негативну оцінку.

TikTok versucht, das in wenigen Wochen drohende Aus in den USA mit dem Gang vor das Oberste Gericht des Landes zu verhindern. / *TikTok намагається запобігти своєму неминучому занепаду в США через кілька тижнів,*

подавши апеляцію до Верховного суду країни. У прикладі спостерігаємо вживання метонімії (*TikTok versucht ... verhindern*) з нейтральною оцінкою, а також епітета з негативною оцінкою (*das drohende Aus*).

Der Geheimdienst SBU sprach sogar von einem Netz aus zwölf Personen. / *Спецслужба СБУ навіть говорила про мережу з дванадцяти осіб.* У прикладі спостерігаємо вживання метонімії (*Der Geheimdienst SBU sprach*) з нейтральною оцінкою.

Russland macht mit Raketenangriffen auf Fliegerhorste wie Starokostjantyniw in der Westukraine immer wieder Jagd auf die Maschinen. / *Росія неодноразово полює на літаки, завдаючи ракетних ударів по авіабазах, таких як Старокостянтинів на заході України.* У наведеному прикладі також спостерігаємо вживання метонімії (*Russland macht Jagd auf die Maschinen*) з негативною оцінкою семантикою.

Der Überraschungsangriff der islamistischen Gruppe Haiat Tahrir al-Scham ist der schwerste seit Jahren im syrischen Bürgerkrieg, in dem die Fronten seit 2020 weitgehend eingefroren waren. / *Несподівана атака ісламістського угруповання «Хайят Тахрір аш-Шам» є найсерйознішою за останні роки в сирійській громадянській війні, в якій фронт з 2020 року практично заморожений.* У прикладі спостерігаємо вживання метонімії, але, на відміну від інших наведених прикладів із метонімією, тут ужито метонімічний дієприкметник доконаного виду (*die Fronten waren eingefroren*). Приклад має позитивну семантику, яка впливає з контексту.

Syriens Frauen sind voller Euphorie. Und voller Angst. / *Сирійські жінки сповнені ейфорії. І сповнені страху.* У прикладі спостерігаємо синтаксичну епіфору, підсилену риторичною антитезою, адже ейфорія сирійських жінок протиставлена їхньому страху (*voller Euphorie – voller Angst*). Приклад маркований позитивною й водночас негативною оцінкою. До того ж, друге речення має еліптичну форму, що надає йому особливо яскравого негативного забарвлення.

EU-Kommissionspräsidentin Ursula von der Leyen hatte zuletzt von beeindruckenden Fortschritten bei wichtigen Reformen auf dem Weg in die EU gesprochen. / *Президентка Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн нещодавно*

давно говорила про *вражающий прогрес* у важливих реформах на шляху до членства в ЄС. У прикладі спостерігаємо вживання епітета з позитивною оцінною семантикою (*beeindruckender Fortschritt* – вражаючий прогрес).

Die iranische Politik streitet sich um die Kopftuchpflicht: Nachdem islamistische Hardliner im Parlament ein Gesetz verabschiedet haben, das hohe Strafen für Frauen vorsieht, die sich ohne Kopfbedeckung in der Öffentlichkeit zeigen, hat sich der Präsident eingeschaltet. Massud Peseschkian hat sein Veto gegen die strengen Regeln eingelegt. / Іранські політики розійшлися в думках щодо вимоги носити хустки: після того, як ісламістські прихильники жорсткої лінії прийняли в парламенті закон, що передбачає суворі покарання для жінок, які з'являються на публіці без головного убору, у справу втрутився президент. Масуд Песешкян наклав вето на суворі правила. У прикладі спостерігаємо вживання метонімії – дієслово *sich einschalten*, досл. «включатися» з позитивною оцінною семантикою.

Dem Kanzler fällt nichts weiter ein, als die alte Platte vom unreifen Christian Lindner aufzulegen. So wirkt Scholz wie ein kleiner Kläffer, meint stern-Kolumnist Florian Schroeder / Канцлер не може думати ні про що інше, окрім як вмикати стару платівку незрілого Крістіана Лінднера. Це робить Шольца схожим на маленького гавкуна, пише оглядач газети Stern Флоріан Шредер. У прикладі спостерігаємо декілька влучних художніх тропів від автора статті: *die alte Platte auflegen* – це сталий вираз розмовного стилю з загальною негативною оцінкою, адже означає «набридати», словосполучення *der unreifer Christian Lindner* / незрілий Крістіан Лінднер має епітет з негативною семантикою, адже йдеться про політичну незрілість названого політика, якого потім автор порівнює із *маленьким гавкуном* / *ein kleiner Kläffer*, застосовуючи фігуру порівняння. Тож загалом в одному реченні маємо два художні тропи та одну фігуру порівняння з негативною оцінкою.

Es waren diese Mitarbeiter, die zumindest einen gewissen Widerstand gegen Trumps schlimmste Instinkte leisteten – und die heute in schärfsten Tönen vor ihrem alten Chef warnen. / Саме ці співробітники чинили хоч якийсь опір

найгіршим інстинктам Трампа – і саме вони сьогодні застерігають свого старого боса в найжорсткіших тонах. Виділяємо декілька влучних прийомів автора, використаних для лаконічного, проте точного опису дій певної групи людей. Маємо словосполучення *schlimmste Instinkte* / *найгірші інстинкти* з епітетом, який і так несе негативну оцінку, але автор для її підсилення вживає найвищий ступінь порівняння. З метою особливо яскравої образності автор використовує два словосполучення *Widerstand leisteten* / *чинити опір* та *in schärfsten Tönen warnen* / *застерігати в найжорсткіших тонах*. Такі словосполучення називають у німецькій мові Funktionsverbgefüge (FVG) – (слово)сполучення з функціональними дієсловами). Їхня особливість полягає в тому, що виконують в основному граматичну функцію і втратили значною мірою або повністю своє лексичне значення. Разом з певними іменниками (здебільшого в акузативі) або з прийменниками вони утворюють єдине семантичне ціле. У нашому прикладі вони вжиті в ролі присудка: перше словосполучення називає дію, друге уточнює її. Цей прийом ми визначаємо як двочленний клімакс. Такі словосполучення завжди є прикрасою висловлень. Попри негативну конотацію кожного зі словосполучень, у наведеному контексті вони передають позитивно марковану семантику. Спостерігаємо активізацію перехідних явищ, процес взаємодії тропів, їх накладання, і як наслідок – збагачення, розгортання їхньої художньо-естетичної сили та виразності зображення.

Aber auch eine Reihe unkonventioneller Kandidaten wie Tech-Milliardär Elon Mask sowie drei frühere TV-Moderatoren freut sich über einen Platz an Trumps Tisch. / Але також низка нетрадиційних кандидатів, таких як технологічний мільярдер Ілон Маск і троє колишніх телеведучих, також сподіваються на місце за столом Трампа. Словосполучення *unkonventionelle Kandidaten* / *нетрадиційні кандидати* має епітет, який у контексті отримує негативне забарвлення, також цікавим для правильного сприйняття читачем ситуації є словосполучення *Platz an Trumps Tisch* / *місце за столом Трампа*, адже в цьому контексті спостерігаємо перенесення значення, тобто метафору, адже йдеться про посаду при владі. Цей троп має

нейтральну оцінку, але слугує засобом створення образності висловлення.

So will er (Trump) den **ehemaligen Leiter der US-Grenzschutzbehörde ICE** und erklärten **Hardliner** Tom Homan zum **«Grenz-Zar»** seiner Regierung machen. / Тому він (Трамп) хоче зробити «прикордонним царем» свого уряду колишнього главу прикордонного відомства США ICE і *затятого прихильника жорсткої лінії* Тома Хомана. У прикладі виділяємо вживання запозичення *Hardliner* / *затятий прихильник жорсткої лінії* та оказіоналізм «Grenz-Zar» / «прикордонний цар», які отримують в контексті негативний відтінок. Разом з поширеним додатком *der ehemalige Leiter der US-Grenzschutzbehörde ICE* вони утворюють художню фігуру акумуляцію.

«Wenn **autoritäre Kräfte die Demokratie angreifen**, ist **die Justiz oft ihr erstes Ziel**,» so **Bundesinnenministerin Nancy Faeser (SPD)** / «Коли *авторитарні сили* нападають на демократію, *судова влада* часто стає їхньою першою мішенню», – Федеральний міністр внутрішніх справ Ненсі Фезер (СДПН). Наперший погляд це звичайне висловлення. Однак його аналіз засвідчує наявність таких залежностей між окремими його складниками: авторитарні сили здійснюють напад на демократію і своєю ціллю вибирають судову владу. Виокремлені іменники – так звані стерті метафори ЗМІ: стійкі поняттєві метафори, що дають читачеві несподіваний імпульс образно-емоційного враження з метою полегшити сприйняття фактичної інформації. У прикладі маємо складну за будовою стерту метафору, побудовану на двох метафоричних висловах, які надають прямій мові політика більшої виразності та експресивності, а це в свою чергу розвиває та конкретизує чуттєві образи читача. Приклад має негативне забарвлення.

Der gestürzte Präsident, dem Entführung, Folter und Ermordung von Andersdenkenden vorgeworfen wird, floh nach Russland. / *Повалений президент, якого звинувачують у викраденні, тортурах і вбивствах дисидентів, втік до Росії.* У прикладі виокремлюємо епітет з негативною оцінкою, а також стилістичну фігуру клімакс, що є різновидом градації, використаної з метою передачі інтонаційно-смыслового напруження. Обидва приклади мають яскраво виражену негативну оцінку.

*Russland versuche bereits heute, die «Einheit unserer **Gesellschaften, der Europäischen Union und der Nato** mit hybriden Mitteln zu untergraben»* (Boris Pistorius) / Росія вже намагається «підірвати єдність наших суспільств, Європейського Союзу і НАТО, гібридними засобами» (Борис Пісторіус). У прикладі спостерігаємо використання стилістичної фігури антиклімаксу, для фіксації спаду інтонаційно-смыслової напруги та нейтральної оцінки.

*Auf Anfrage zu Putins vorgestellten Änderungen an der Atomwaffendoktrin sagte Pistorius bei seiner Pressekonferenz mit Kasciunas, dass dies «zur **Klaviatur von Wladimir Putin**» gehöre.* «Ich sehe meine Rolle, wir sehen unsere Rolle nicht darin, **Lautsprecher und Vervielfältiger** seiner drohenden Botschaften zu sein.» / Відповідаючи на запитання про запропоновані Путіним зміни до ядерної доктрини, Пісторіус сказав на пресконференції з Касцюнасом, що це «*частина репертуару Володимира Путіна*». «Я бачу свою роль, а ми не бачимо своєї ролі в тому, щоб бути *гучномовцями і дублюючими пристроями* його загрозливих повідомлень». У прикладі спостерігаємо емоційність та образність промови німецького політика, досягнуті поєднанням кількох художніх тропів. Словосполучення з дієсловом *zur Klaviatur gehören* / *бути частиною репертуару* має негативну оцінку як таке, у цьому прикладі вона підсилена контекстом із двома випадками метонімії: *Lautsprecher* та *Vervielfältiger* / *гучномовці* та *дублюючі пристрої*.

Der frühere russische Präsident und stellvertretende Vorsitzende des russischen Sicherheitsrats, Dmitrij Medwedew, hat sein Gewissen entdeckt. Menschen töten sei moralisch verwerflich. Dummerweise bezieht er das offenbar nur auf russische Menschen, nicht auf ukrainische. / У колишнього президента Росії і заступника голови Ради безпеки РФ Дмитра Медведєва *прокинулася совість*. Вбивати людей – це морально погано (досл. осудливо). Безглуздо він, очевидно, має на увазі лише російський народ, а не український. Висловлення марковане негативною оцінкою, виразники якої – декілька влучно вжитих автором стилістичних засобів: словосполучення з функціональним дієсловом *das Gewissen*

entdecken / досл. «виявити совість», словосполучення *moralisch verwerflich* / морально осудливо з двома епітетами, а також прислівник *dummerweise* / безглуздо, ужитий як епітет. Словосполучення з функціональним дієсловом ужито іронічно, адже з контексту випливає протилежне. Наступні виділені епітети перебувають один з одним у протилежних відношеннях, що відсилає нас до логіки як філософського поняття, адже йдеться про три її основні закони, сформульовані ще Аристотелем – тотожності, суперечності й виключеного третього. Філософи Давнього світу встановили, що зв'язки між думками в структурі міркування не залежать від волі людини, тобто є об'єктивними та не продиктовані мисленню самим мисленням. У наведеному прикладі порушено закон суперечності: два судження, в одному з яких щось стверджується, а в другому – заперечується, не можуть бути одночасно істинними. Тож усі три художні засоби образності та виразності підсилюють один одного та мають яскраву негативну оцінку.

Висновки. Проаналізовані художні тропи та фігури, дібрані з німецького публіцистичного дискурсу політичного спрямування охоплюють не тільки слова, а й словосполучення та речення. Ці мовні засоби

підпорядковуються основним законам і завданням публіцистичного дискурсу, якими поміж інших є інформування, вплив на громадську думку, переконання тощо. Основними ж функціями тропів та фігур є вплив на слухача, привернення й утримання його уваги, зацікавлення змістом, надання мовленню образності, переконливості, вишуканості та краси. Метод суцільної вибірки допоміг дійти таких висновків: загалом у 20 вибраних смислових єдностях виявлено 32 приклади вживання художніх тропів та фігур, що стали виразниками аксіологічної модальності. З них 4 слугують засобами передачі нейтральної оцінки й використані для надання мові статей образності; 6 стилістичних засобів стали виразниками позитивної оцінки і 22 – негативної, явної чи прихованої. Такий результат спонукає до висновку, що нинішнє суспільство бере активну участь у політичному житті своєї країни, а також не стоїть осторонь політики як системи, чого вимагають проблеми сучасного глобалізованого світу.

У подальших наукових розвідках плануємо дослідити художні тропи та фігури як засоби вираження деонтичної модальності, тобто приписів у формі порад, побажань, правил поведінки чи наказу.

ЛІТЕРАТУРА

- Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : Вища школа, 2006. 311 с.
 Єрмоленко С. Я. Слово, оновлене часом. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-2.pdf> (дата звернення : 24.12.2024)
 Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля–К, 2006. 716 с.

REFERENCES

- Matsko, L. I., Matsko, O. M. (2006). *Rytoryka [Rhetoric]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
 Yermolenko, S. *Slovo, onovlene chasom [A word renewed by time]*. Retrieved December 28, 2024, from <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-2.pdf> [in Ukrainian].
 Selivanova, O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]*. Poltava: Dovkillia–K [in Ukrainian].